

Det statsbärande partiets

| av Nils Eric Sandberg

Hyresregleringen och arbetsrättslagstiftningen förutsätter evig kris.
Och bidrar aktivt till att göra den evig.

DE SOCIALDEMOKRATISKA regeringarna har i decennier lovat att eliminera bostadsbristen och arbetslösheten. Här har partiet fastnat i ett evigt moment 22. Det förlamar tyvärr inte bara partiet utan också hela samhället.

Den bostadssociala utredningen 1945 föreslog reformer – subventioner, allmännyttiga bolag – som inom kort skulle bygga bort bostadsbristen.

Bostaden är en social rättighet, förklarade Ingvar Carlsson 1974, som motiv för förslaget om generella rän-tesubventioner.

Hösten 1988 publicerade partiet, med finansiell hjälp av Riksbankens Jubileumsfond, boken "Socialdemokratins samhälle" – en hyllningsskrift till partiets hundraårsjubileum. Den var skriven av sexton socialdemokratiska forskare och presenterades som ett vetenskapligt arbete. På omslaget står: "SAP har förändrats från underklassens motståndsrörelse till statsbärande parti."

På den presskonferens i LO-borgen där boken presenterades efterlyste jag en vetenskaplig definition av begreppet "statsbärande parti" i ett land där även andra partier har tillstånd att delta i valen.

De socialdemokratiska forskarna skruvade besvärat på sina breda bakar och ville inte ge något besked.

I boken beskriver en författare den socialdemokratiska bostadspolitik som en "success story".

En huvudpunkt i denna "success story" är hyresregleringen. Den infördes 1942 (lagen är daterad 15 juni), att gälla från 1 oktober. Den var avsedd som tillfällig krigstidsåtgärd. Den gäller fortfarande, fast under annat namn (bruksvärdereglering).

JOB BEN VIKTIGAST

Full sysselsättning har varit ett huvudmål för socialdemokratin sedan partiet tog kommandot över landet 1932. En fast anställning har blivit en social rättighet.

1974 kom den nya arbetsrätten. Den innebar, i prin-

cip, att staten kriminaliserar företagets uppsägning av arbetskraft. Endast i mycket speciella fall får en företagare säga upp anställda. Undantag gäller endast om företaget drabbas av "arbetsbrist" – dvs hotas av konkurs. Men företagaren kan då minska personalen endast via LAS – dvs regeln att sist anställd ska först ut.

"Det viktigaste för vårt parti är jobben, jobben och jobben!" Så skrek Mona Sahlin i ett valtal 1994, kanske i tron att ett skrik fungerade som analys.

Enligt den nya regeringsförklaringen ska arbetsrätten skärpas. Det ska bli svårare för företagen att säga upp anställda, och de anställda ska få starkare rättsposition mot arbetsgivaren.

Men allt detta innebär att partiet i praktiken har helt kapitulerat för bostadsbrist och arbetslöshet.

Hyresregleringen säger en hyreslägenhet aldrig får utbudas till marknadshyra. Ty om hyresgästen inte kan betala marknadshyra blir han/hon utan bostad. Arbetsrätten säger att en arbetsgivare i princip inte får säga upp en anställd – ty då blir den f d anställda arbetslös.

EN FRI MARKNAD

På en fri marknad – antag detta, med hjälp av er fantasi – kommer

fastighetsägaren att ta ut den hyra hon/han kan få. Om hyresgästerna tycker att den är för hög går de till ett annat hus, där de kan få en våning till ett lägre pris.

På en fri marknad för arbete – antag etc – kommer de som är missnöjda med arbetsgivaren och lönen att lämna företaget och gå till ett annat, som betalar bättre. Om de mister jobbet går de till nästa jobb.

Dessa villkor är helt normala för de marknader som finns i balans.

Men: här kommer partiets moment 22:

Regelsystemen för hyresreglering och arbetsrätt har som fundamental premiss att marknaden aldrig kommer i balans.

Hyresregleringen utgår från att fastighetsägaren alltid har övertaget. Hyresgästerna måste alltid skyddas

Regelsystemen för hyres-
reglering och arbetsrätt
har som fundamental
premiss att marknaden
aldrig kommer i balans.

Moment 22.

från kravet på marknadshyror. Varför? Jo, därför att bostadsbristen är evig. Alltid, alltid råder bostadsbrist. Det är därför hyresgästen aldrig kan flytta till en annan lägenhet om han är missnöjd med sin hyra. Varken subventioner eller bostadsbidrag kan få bostadsmarknaden i balans. En evig bostadsbrist ger fastighetsägaren ett evigt övertag.

Samma gäller på det som kallas "arbetsmarknaden". Arbetsrättsreglerna utgår från att det alltid råder generell arbetslöshet – dvs brist på efterfrågan på arbete. Ty bara då har arbetsgivaren det övertag som arbetsrättsreglerna utgår från, och som motiverar dem.

Så: socialdemokraternas bostadspolitik och arbetsmarknadspolitik bygger på premissen att vi för all framtid har bostadsbrist och arbetslöshet.

Regleringarna ger sin egen motivering. Hyresregleringen begränsar lönsamheten av fastighetsägande och incitamenten för byggande av hyreslägenheter. Följden blir bostadsbrist.

Arbetsrättsreglerna (och kollektivavtalen) gör det dyrt att anställa, och begränsar därmed företagens incitament att anställa. Följden blir arbetslöshet.

Kombinationen av kollektivavtal, löneskatter och arbetsrättsregler sätter ett mycket högt minimipris på arbetskraft. Därmed blir det orimligt dyrt och riskabelt för företagare att anställa personer med osäkra meriter – ungdomar, invandrare. Alltså hamnar de grupperna i arbetslöshet. På en fri marknad skulle de fått jobb.

Så: den socialdemokratiska bostadspolitik och arbetsmarknadspolitik som dikterat svensk ekonomi under

Oscar Andersson (OA), *Bostadsbristen*,
Söndags-Nisse, 1898.

mer än ett halvt sekel har haft som premiss evig bostadsbrist, evig arbetslöshet. Det är partiets moment 22.

Ekonomins, politikens och partiets historia borde inbjuda till någon intressant slutsats. Men vem i regeringen skulle kunna dra den?

Nils-Eric Sandberg (n_e_sandberg@hotmail.com) är publicist.